

Облікова картка дисертації (ОКД)

Шифр спецради: Д 26.235.01

Відкрита

Вид дисертації: 05

Державний обліковий номер: 0522U100085

Дата реєстрації: 06-10-2022

1. Відомості про здобувача

ПІБ (укр.): Білоус Наталія Олексіївна

ПІБ (англ.): Bilous Nataliia O.

Докторантура: ні

Шифр спеціальності, за якою відбувся захист: 07.00.01

Дата захисту: 30-09-2022

На здобуття наукового ступеня: Доктор історичних наук (д. і. н.)

Спеціальність за освітою: Історія

2. Відомості про установу, організацію, у вченій раді якої відбувся захист

Назва організації: Інститут історії України Національної академії наук України

Підпорядкованість: Національна академія наук України

Код ЄДРПОУ: 05416981

Адреса: вул. М. Грушевського, буд. 4, м. Київ, 01001, Україна

Телефон: 380442796362

E-mail: sekretar@history.org.ua

WWW: <http://history.org.ua/uk>

3. Відомості про організацію, де виконувалася (готувалася) дисертація

Назва організації: Інститут історії України Національної академії наук України

Підпорядкованість: Національна академія наук України

Код ЄДРПОУ: 05416981

Адреса: вул. М. Грушевського, буд. 4, м. Київ, 01001, Україна

Телефон: 380442796362

E-mail: sekretar@history.org.ua

WWW: <http://history.org.ua/uk>

4. Відомості про організацію, де працює здобувач

Назва організації: Інститут історії України Національної академії наук України

Підпорядкованість: Національна академія наук України

Код ЄДРПОУ: 05416981

Адреса: вул. М. Грушевського, буд. 4, м. Київ, 01001, Україна

Телефон: 380442796362

E-mail: sekretar@history.org.ua

WWW: <http://history.org.ua/uk>

5. Наукові керівники та консультанти

Наукові керівники

Білоус Наталія Олексіївна (к.і.н., старший науковий співробітник, 07.00.01)

Наукові консультанти

Білоус Наталія Олексіївна (к.і.н., старший науковий співробітник, 07.00.01)

6. Офіційні опоненти та рецензенти

Офіційні опоненти

Яременко Максим Васильович (д. і. н., доц., 07.00.01)

Капраль Мирон Миколайович (д. і. н., професор, 07.00.01)

Волошин Юрій Володимирович (д.і.н., професор, 07.00.01)

7. Підсумки дослідження та кількісні показники

Підсумки дослідження: 22 - Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Кількість сторінок: 473

Кількість додатків: 3

Ілюстрації:

Таблиці:

Схеми:

Використані першоджерела: 557

Кількість публікацій: 43

Кількість патентів:

Впровадження результатів роботи:

Мова документа: Українська

Зв'язок з науковими темами:

8. Індекс УДК тематичних рубрик НТІ

Індекс УДК: 94(477), 308+94(477.8-21-89) "157/16"

Тематичні рубрики: 03.19.21

9. Тема та реферат дисертації

Тема (укр.)

Тестаментарні практики в міському соціумі Волині кінця XVI-XVI ст.: правові, соціокультурні та майнові аспекти.

Тема (англ.)

Testamentary practices in the urban society in Volhynia, late 16th – 17th cent: legal, sociocultural and property aspects

Реферат (укр.)

Дисертація присвячена розгляду правових, соціокультурних та майнових аспектів тестаментарних практик мешканців міст Волині на підставі актів останньої волі та інших джерел кінця XVI–XVII ст. Тестаменти людей ранньомодерного часу – розпорядження, спрямовані на порятунок душі і поховання тіла, щодо розподілу майна між спадкоємцями, сплати боргів та ін. – носії цінної і різнобічної інформації для дослідження багатьох аспектів функціонування суспільства. Крім матеріалів соціально-економічного характеру, вони містять інформацію з генеалогії, демографії, релігійності, історії повсякдення, можуть зацікавити дослідників історії культури, історії права, просопографії, дипломатики та палеографії. У роботі вперше системно висвітлено здобутки зарубіжної та української історіографії з теми дослідження, виявлено та введено в обіг значний масив неопублікованих документальних джерел з історії міського соціуму Волині з фондів кількох архівів – України, Польщі і частково Білорусі. Докладно проаналізовано правові та повсякденні практики укладання тестаментів у волинському міському соціумі. Висвітлено особливості родинних зв'язків у межах міського соціуму, емоційну складову стосунків між членами родини, пов'язані з цим питання успадкування майна й опіки. Розглянуто окремі аспекти релігійної свідомості волинських містян і їхнє ставлення до смерті. Доведено, що тестаменти – важливі джерела для дослідження релігійної культури волинських городян, які намагалися належним чином попрощатися із земним життям. Вони відписували певні (іноді чималі) суми грошей або заповідали частину майна церквам/костелам, монастирям, шпиталям, робили милосердні вчинки, що мало сприяти порятунку душі помираючої особи, переймалися тим, аби спадкоємці виконали їхні останні розпорядження. Всебічно висвітлено матеріальний світ заповідачів. Тестаменти волинських городян дають можливість дослідити обсяг та різновид майна і приблизно окреслити майновий стан заповідачів, їхню господарчу діяльність. З огляду на аграрний характер більшості містечок тогочасної Волині, земля та нерухомість становили для городян найбільшу матеріальну цінність і надійне вкладення капіталів. Аналіз рухомих речей міщанської еліти засвідчує її прагнення наслідувати привабливі форми життя місцевої шляхти. Тестаменти та інвентарі майна містять інформацію про повсякденну культуру різних груп жителів тогочасних міст, їхні життєві стандарти та пріоритети.

Реферат (англ.)

The dissertation focuses on legal, sociocultural and property aspects of testamentary practices of Volhynian urban dwellers based on wills and other sources from the late 16th – 17th cent. Early modern testaments – documents that contain instructions regarding the funeral, salvation of the soul, division of inheritance, debt repayment and more – are valuable and multifaceted sources for exploring various aspects of the functioning of society. Aside from social and economic data, they shine the light on genealogy, demographics, religious beliefs and the history of the quotidian that can be of interest to scholars of cultural anthropology, legal history, prosopography, diplomatics and paleography. The dissertation focuses on legal, sociocultural and property aspects of testamentary practices of Volhynian urban dwellers based on wills and other sources from the late 16th – 17th cent. Early modern testaments – documents that contain instructions regarding the funeral, salvation of the soul, division of inheritance, debt repayment and more – are valuable and multifaceted sources for exploring various aspects of the functioning of society. Aside from social and economic data, they shine the light on genealogy, demographics, religious beliefs and the history of the quotidian that can be of interest to scholars of cultural anthropology, legal history, prosopography, diplomatics and paleography. The will went into legal effect, and copied them to the records. Last wills of Volhynian towns residents provide materials for certain demographic calculations, in some cases allowing to establish the number of family members, children and marriages, child mortality, etc. These sources reflect the broad panorama of familial relations with all their problems and emotions. Testaments document complicated configurations for dividing up the inheritance among heirs, and conflicts that could arise in the process. That said, the majority of testaments reveal the ideal image of family life. They were usually drawn up to minimize the risk of conflicts, and, as a rule, did fulfill that function. The dissertation also addresses certain religious beliefs and perceptions of death among Volhynian town dwellers. I demonstrate that testaments are important sources for studying the religious culture of Volhynian town dwellers, for whom the slogan of *memento mori* and the science of *ars bene moriendi* were an ineluctable part of daily life. Remembering these precepts, testators attempted to bid farewell to their mortal life as one should. They left certain sums of money, often quite considerable, or some of their property to Orthodox or Catholic churches, monasteries, hospitals and charitable causes to ensure their salvation. Urban dwellers wanted their inheritors to fulfill their instructions regarding funerary ceremonies and memorial services. The dissertation provides a comprehensive description of testators' material environment. Testaments of Volhynian town dwellers shed light on the quantity and variety of their property, allowing for approximate evaluations of testators' economic status and activities. The analysis of personal property of urban

elites demonstrates that they tried to emulate the attractive lifestyle of local aristocracy. Clothing can be seen as a sign of social status, and the clothes of urban dwellers followed the aristocratic fashion. This detail demonstrates that aristocratic culture had a strong influence on the values and lifestyle in towns of the Polish-Lithuanian Commonwealth, including Ukrainian territory. Testaments and descriptions of property contain detailed information about the quotidian culture of various groups of urban dwellers, their living standards and priorities, and in some sources of income and expenditures that reveal cultural preferences

Голова спеціалізованої вченої ради: Смолій Валерій Андрійович (д. і. н., професор, академік, 07.00.01)

Головуючий на засіданні: Смолій Валерій Андрійович (д. і. н., професор, академік, 07.00.01)

Підпис

М.П.

Відповідальний за подання документів: Гуржій Олександр Іванович, д.і.н., проф. (067-592-10-32) (Тел.: 380442796362)

Підпис

**Керівник відділу реєстрації наукової діяльності
УкрІНТЕІ**

Юрченко Т.А.